

A vietnámi „kaland” ^[1]

„M. L. (35 éves, MSZMP-tag) tartalékos hadnagy, a NEFB magyar tagozatának tagja a saigoni szálláskörletből április 23-án 23 órakor ismeretlen helyre távozott. Hátrahagyott leveléből egyértelműen megállapítható, hogy a körletet előre megfontolt, dezertálási szándékkal hagyta el. M. tartalékos hadnagy Vietnámban tartózkodása során a VII. körzetben volt beosztva, ahol szoros érzelmi nexust alakított ki egy vietnámi nővel. [...] Vietnámi tartózkodása alatt magatartásában gyanús körülményt, szökési szándéokra utaló jelenséget nem tapasztaltak.”

Bevezetés

Az 1973-as Párizsi Egyezményt az érintett felek elvben a vietnámi háború lezárásának és a béke helyreállításának szándékával írták alá. A történelem azonban más végkifejletet tartogatott a több évtizedes vietnámi tragédia szereplői számára, s ebben nekünk magyaroknak is volt némi részünk.

A Párizsi Egyezmény aláírása után felállított Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság (NEFB, illetve angol rövidítéssel ICCS) feladata volt a megállapodás végrehajtásának ellenőrzése. Az Egyezmény 18. Cikkelye többek között arról rendelkezett, hogy a Bizottságnak Kanada, **Magyarország**, Indonézia és Lengyelország képviselőiből kell állnia. Így történt, hogy a vietnámi tüzszünet életbelépésétől (1973. január 27.) Saigon elestéig (1975. április 30.) több száz magyar katonatiszt és diplomata teljesített szolgálatot a NEFB képviselőjeként Dél-Vietnámban. A NEFB működését sorozatos botrányok, katonai és diplomáciai incidensek, és végül a teljes kudarc jellemezték. Vietnámi szolgálata teljesítése közben több magyar katonatiszt vesztette életét.

A Magyar Népköztársaság részvétele a Bizottságban a Kádár-korszak külpolitikai történetének sajátos, a nyilvánosság által részleteiben kevéssé ismert és a rendelkezésre álló levéltári források alapján csupán a közelmúltban feldolgozott epizódja, melynek megismerése érdekes és értékes adalékokkal szolgálhat mind a hatvanas, hetvenes évek magyar külpolitikája, mind az indokínai konfliktus történetének mélyebb megértéséhez.

A magyarok vietnámi "kalandja" azonban nem ekkor kezdődött. A Magyar Népköztársaság hagyományosan baráti, "elvtársi", sőt "testvéri" kapcsolatot tartott fenn Észak-Vietnámmal (Vietnámi Demokratikus Köztársaság - VDK) és az északról "támogatott" (valójában irányított) Vietnámmal, hivatalos nevén a Dél-vietnámi Nemzeti Felszabadítási Fronttal.

Az ötvenes évek elejétől kezdődő kapcsolatépítés jelentős állomása volt 1957 augusztusa, amikor Ho Si Minh vietnámi párt- és kormányküldöttség élén személyesen látogatott Magyarországra, hogy megbeszéléseket folytasson a magyar párt és állam 1956 utáni "új" vezetőivel. Ettől kezdve a két állam között rendszeressé váltak a különböző szintű diplomáciai látogatások és tárgyalások, amelyek során számos kétoldalú gazdasági, politikai és kulturális egyezmény megkötésére is sor került. Ezek közül kiemelkedik Czinege Lajos vezérezredes 1967. májusi vietnámi útja, amikor a honvédelmi miniszter vezetésével a Magyar Népköztársaság katonai küldöttsége tett hivatalos baráti látogatást a VDK-ban. A Magyar Néphadsereg vezetői ekkor szereztek első személyes benyomásait a vietnámi háború természetéről. (A VDK ekkor már csaknem 3 éve - az 1964. augusztusi tonkíni incidens óta - háborúban állt az Egyesült Államokkal, így Washington szemében az efféle látogatások nyilván nem számítottak baráti gesztusnak.) Hasonló látogatások alkalmával a vietnámi fél mindig "meleg szavakkal méltatta" az MSZMP vezetése, a magyar kormány és a magyar nép által a vietnámi nép harcához nyújtott "sokirányú" segítséget.

Ez a már-már megható, meleg baráti viszony nyilvánvalóan szoros összefüggésben volt Magyarországnak, mint a szovjet blokkhoz tartozó szocialista országnak a külpolitikai irányvonalával, illetve lehetőségeivel.

A második világháború után Moszkva igyekezett internacionalista színben feltüntetni birodalmi törekvéseit. A kelet-európai "egészségügyi övezet" katonai megszállását és védelmét a Varsói Szerződés, a megszállt országok gazdasági "együttműködését" pedig a KGST révén "legalizálta". A Kreml Hanoi megsegítésére irányuló tervei is fontos szerepet szánt kelet-európai szövetségeseinek. A jelentősebb fegyverszállításokat, valamint a gazdasági segélyek túlnyomó részét Moszkva magára vállalta. Az amerikai imperialisták és szövetségeseik elleni diplomáciai és propagandaharcban, kémháborúban és bizonyos gazdasági-katonai "háttértevékenységek" területén (pl. vietnámi szakemberek képzése kelet-európai egyetemeken) azonban az NDK, Csehszlovákia, Magyarország, Lengyelország és Bulgária - tehát a Peking-kontra-Moszkva játszmában Moszkva-barát szocialista országok - jelentős szerepet játszottak.

Hanoi támogatása összhangban állt a kádári külpolitika alapvető célkitűzéseivel is. A belső konszolidáció és a nemzetközi enyhülés révén 1962-63-tól Magyarország 1956-ot követő külpolitikai elszigeteltsége fokozatosan megszűnt. A szovjet katonai intervenció nyomán hatalomra jutott, gyakorlatilag illegitim Kádár-kormányzat azonban továbbra is igényelte Moszkva katonai és politikai "támogatását", amely révén a szovjet befolyás változatlanul érvényesült a belpolitikai ügyeket illetően is. A magyar pártvezetésnek ezért szüksége volt a szovjet jóváhagyásra célja, a külpolitikai mozgástér bővítésével párhuzamos belső liberalizáció megvalósításához.

Az ekkor már rendkívül kiélezett szovjet-kínai ellentéteket a Kádár-kormányzat (szemben pl. Romániával) nem a semlegessége és függetlensége hangsúlyozására, hanem szövetségi értékének bizonyítására kívánta felhasználni, hűsége jutalmaként pedig szovjet részről a magyar kül- és belpolitikai reformokkal szembeni toleranciát várt.

A vietnámi kommunisták internacionalista támogatása kedvező alkalom volt a szövetségi hűség bizonyítására, a megnövekedett külpolitikai mozgástér pedig lehetővé tette a magyar diplomácia számára, hogy közvetítő kísérletei révén tovább javítsa az ország nyugati megítélését, elsősorban az Egyesült Államokban. Mindez egybevágott az enyhülési korszak látszólag abszurd magyar külpolitikai koncepciójával, amely egyszerre hirdette az imperializmus elleni harc és a békés egymás mellett élés szükségességét. Valójában az imperialisták elleni küzdelem többnyire megmaradt a frázisok szintjén, míg a "nyitás Nyugat felé" fokozatosan realitássá vált.

A vietnámi képlet azonban nem volt ilyen egyszerű. Moszkva Vietnam esetében "szorosabbra fogta a gyeplőt", vagyis minden lépést közvetlenül a Kreml kívánt irányítani. Ennek ellenére a konfliktusban diplomáciai szerephez jutott szocialista országok egyes ambiciózus politikuskai, mint pl. Péter János magyar külügyminiszter (1961-1973), a zavaros vietnámi helyzetet saját presztízsük növelésére próbálták felhasználni, oly módon, hogy a szembenálló felek számára lépten-nyomon diplomáciai közvetítőként ajánlkoztak, sőt, mivel Hanoi többnyire elvetette a kompromisszumos megoldás lehetőségét, időnként még a vietnámiaknál is "jobbban tudva", mit akarnak maguk a vietnámiak, légből kapott információkat jutattak Washingtonnak Hanoi tárgyalási szándékait illetően. Ezek az egyéni kezdeményezések időnként alaposan összezavarták a Vietnam körüli diplomáciai játszma egyébként is kusza szálait.

William Rogers amerikai külügyminiszter aláírja a Párizsi Egyezményt (1973. január 27.)
White House Photo Office Collection - National Archives and Records Administration (NARS) USA

[2]

Világpolitikai megközelítésben - az 1975-1989 között Kambodzsában, valamint a vietnami-kínai határövezetben zajló eseményeket is beleértve - a hidegháborús korszak egészén végighúzódo indokínai konfliktus Magyarország általános nemzetközi helyzete és külpolitikája szempontjából is komoly jelentőséggel bír. A magyar párt- és állami vezetés egyértelműen elkötelezte magát az egyik fél, történetesen a szovjet-vietnami irányvonallal szemben (Kínával szemben), amely alapvetően meghatározta szocialista táboron belüli helyzetünket, de hatással volt az ország nyugati és el nem kötelezett mozgalmán belüli megítélésére is.

Visszatérve a NEFB-hez, a fentiek mellett magyar szemszögből azért van különös jelentősége a vietnami tűzszünet-ellenőrző küldetésnek, mert ez volt az első nemzetközi békefenntartó akció, amelyben Magyarország részt vett, s amely révén rögtön egy olyan hidegháborús konfliktus tevékeny részesévé vált, amelyben a világ vezető katonai hatalmai kivétel nélkül közelről érintettek voltak. Mivel a tűzszünet-ellenőrző testület tagállamai (egy kivétellel) egyúttal a szembenálló katonai szövetségi rendszerek tagjai is voltak, előre látható volt, hogy a Bizottság munkája során az egyes nemzeti delegációk között komoly összetűzésekre is sor kerülhet. A magyar kormány ennek tudatában vállalta a Bizottságban való részvételt, sőt arra is felkészült, hogy a NEFB-en belül Hanoi és a szocialista tábor érdekeinek legfőbb védelmezőjeként lépjen fel. A magyar (és lengyel) NEFB-küldöttség elfogult, szélsőségesen "antiimperialista" viselkedése, illetve a Hanoi és dél-vietnami "fiókszervezete" érdekében kifejtett tevékenysége, a tűzszünet-sértések szaporodásával, a háború fokozatos újraledésével párhuzamosan, a NEFB két pártra, "keleti" és "nyugati" táborra szakadásához, végül a Bizottság munkájának megbénulásához és a békeküldetés egyértelmű kudarcához vezetett. A teljes igazsághoz ugyanakkor hozzátartozik, hogy Indonézia és Kanada (majd Irán) NEFB-ben játszott szerepe is meglehetősen "ellentmondásos" volt. (Mindez persze egyik felet sem lepte meg igazán. A Párizsi Egyezmény valójában a végső összecsapás előtti időnyerést szolgálta mind a Saigon önállósítására törekvő USA, mind az 1972-es tavaszi offenzíva során "kivérzett" Hanoi számára.)

Az 1990-es években napvilágra került levéltári források alapján ma már tudjuk, hogy a magyar "békefenntartók" nemcsak a diplomácia frontján harcoltak sikeresen az imperialisták, neokolonialisták és délkelet-ázsiai "talpnyalók" vagy "szekértolók" ellen. A magyar (és a lengyel) delegáció tagjai diplomáciai mentességüket kihasználva, operatív és propaganda célú információkat gyűjtöttek és juttattak Hanoihoz, sőt a magyarok 1974-től számos bizottsági képviselőnek "álcázott" különleges ügynököket küldtek Saigonba, akik Hanoi szándékait illetően sikeresen vezették félre - többek között - a CIA saigoni kirendeltségének magyar származású vezetőjét, Thomas Polgart.

Az első magyar békefenntartó küldetés történetének és tapasztalatainak feltárására, az eltelt 25 esztendő során objektív formában nem került sor. A rendszerváltás előtt azért nem, mert az elfogult magyar pártvezetés és kormányzat a kommunista fél győzelmének fényében a küldetést teljes sikerként könyvelte el, anélkül, hogy a munka során felmerült - politikától független - negatív tapasztalatokat megfelelően elemezte és felhasználta volna. A rendszerváltást követően viszont többnyire már csak a küldetés egykori résztvevői értékelték (s értékeli ma is) pozitívként saját teljesítményüket, a vietnami békefenntartó misszió csaknem száz százalékosan hidegháborús politikai jellegétől teljesen elvonatkoztatva. Az új kormányzati elit viszont egyrészt éppen e "kellemetlen" politikai színzete, másrészt az egykori résztvevők további aktivitása miatt nem szentelt kellő teret első nemzetközi békefenntartó küldetésünk tapasztalatainak.

Magyarország NEFB-beli szereplésének negatív vonásai mellett nem feledkezhetünk meg a magyar és lengyel küldöttség azon tagjairól sem, akik a NEFB békefenntartó küldetését - bár naiv módon - de nem a két világrendszer közötti katonai és ideológiai harc részeként értelmezték, s a távoli, veszélyes szolgálat terhére is őszinte jószándékkal, a több évtizedes véres háború lezárása érdekében vállalták. (Akadtak persze szép számmal olyanok is, akik kalandvágyból vagy a személyes "bizonyítás" vágyával jelentkeztek a vietnami szolgálatra.)

A külügyi és katonai dokumentumok tanúsága szerint, az "egyet nem értők" táborát szaporították azok a diplomaták és katonatisztek, akik az alapos politikai felkészítés ellenére, Vietnamba érkezve maguk is elképedtek a szocialista delegációk munkamódszereit láttán, és azokkal a szoros pártirányítás és ellenőrzés dacára, képtelenek voltak azonosulni. Létezésükre tagadhatatlan bizonyítékok szolgálnak a források között fellelhető, a magyar és a lengyel delegációból dezertált, illetve disszidált katonákról és külügyi alkalmazottakról szóló hivatalos vizsgálati anyagok és más dokumentumok, valamint a korabeli nyugati sajtóban megjelent hírek és riportok. Nyilvánvaló, hogy azok, akik ezt a végletes megoldást választották, a másként gondolkodók táborán belül csak a jéghegy csúcsát alkották, s hogy a szocialista delegációk tagjai között tekintélyes számban fordultak elő olyanok, akik "apolitikus" vagy túlságosan is politikai megnyilvánulásaikkal, viselkedésükkel időnként komoly fejtörést okoztak feletteseiknek, valamint a hírszerzés és elhárítás helyszínén tevékenykedő munkatársainak.

Az itt közzétett eredeti levéltári források a fent említett disszidensek, illetve dezertőrök közül kettőnek, egy hivatásos tiszthelyettesnek és egy tartalékos tisztnak a vizsgálati anyagából származnak. Mindkét dokumentum a Külügyminisztérium korabeli iratanyagában található.

Az első dokumentum a NEFB katonai delegációját 1973-1974 között vezető Szűcs Ferenc vezérőrnagy jelentése az említett őrmester szökéséről. A jelentés egyik érdekessége a tábornoknak a szökevény nyelvtudására vonatkozó megállapítása. A vietnami szolgálatra jelentkezők esetében - sajátos módon - a nyelvtudás nem vált a kiválasztás elsődleges szempontjává. A külügyi munkatársak többsége megfelelő szintű idegen-nyelv ismerettel rendelkezett, a katonai kontingens tagjainál pedig előnyt jelentett a nyelvtudás, mivel azonban ez nem volt jellemző, a jelentkezők számára külön nyelvtanfolyamokat szerveztek, amelyek végén - a kiutazás előtt - vizsgát kellett tenniük. (A NEFB hivatalos munkanyelve az angol volt.) A különböző szintű parancsnoki jelentések tanúsága szerint, a katonák angoltudása így is folyamatos fejlesztést igényelt, amelyet vietnami szolgálati helyükön is folytattak. Arról, hogy a gyenge nyelvtudás okozott-e problémákat napi munkájuk során, az erősen kozmetikázott jelentések hallgatnak. Már-már komikusnak tűnik ugyanakkor Szűcs vezérőrnagy azon megállapítása, amely szerint az illető őrmester amerikai katonai és polgári személyekkel létesített gyanús kapcsolatai azért voltak ellenőrizhetetlenek, mert a szóban forgó tiszthelyettes - rádió operátori beosztásához "szükségtelenül" (!) - kb. középszintű angol nyelvtudással rendelkezett (amelyre egyébként magánszorgalomból tett szert).

A jelentés további érdekessége, hogy csak az őrmester szökésekor derült ki, hogy az illető voltaképp "hivatalosan" nem is volt azonos önmagával, hiszen a törzslapjára és útiokmányaira véletlenül valaki másnak a fényképeit ragasztották, amiről persze az őrmester diszkrétan hallgatott.

A másik bemutatott forrás két részből áll, s az őrmester eseténél sokkal kevésbé mulatságos elemeket tartalmaz. Az első rész az előzőhöz hasonlóan a hadnagy dezertálásáról szóló hivatalos jelentéseket tartalmazza Benkei András belügyminiszter (1963-1980), illetve Csémi Károly honvédelmi minisztériumi államtitkár tollából. (Az úgy komolyságára jellemző, hogy az utóbbi, Puja Frigyes külügyminiszternek (1973-1983) küldött jelentést Kádár Jánoshoz is felterjesztették.)

A második rész az egyébként MSZMP-tag dezertőr/disszidens saját kezű, személyes hangvételű búcsúlevele, amelyet egy bizonyos Laci bácsinak írt. A két eltérő rész, a jelentések és a megrendítő őszinteségű levél összevetése révén az olvasónak alkalma nyílik arra, hogy az eredeti, titkos kormányzati dokumentumok alapján alakítsa ki saját véleményét a korabeli eseményekről, és vonja le saját következtetéseit közelmúltunk történelmének e sajátos epizódjáról.

Források

W. Gy. disszidálása

REPRESENTATION OF THE
HUNGARIAN PEOPLE'S
REPUBLIC TO THE INTERNATIONAL
COMMISSION
OF CONTROL AND SUPERVISION

39/1973.

Készült: 4 példányban Szaigon, 1973. március 21.
Felterjesztve: 3 példány Tárgy: W. Gy. disszidálása
1 pl. helyben átadva Mell.: 16 db

Sz. Gy. elvtársnak.

Előadó: Ö. D.

ezredes elvtárs

Jelentem, hogy W. Gy. /Budapest, 1951., anyja neve: O. Zs./ őrmester, a hír. központ rádiótávírása 1973. március 10-én körlétét elhagyva a szaigoni ausztrál nagykövetségre ment, ahol menedékjogot kért és kapott, amellyel külföldre szökést követett el. A rendkívüli esemény kivizsgálása során az alábbiakat állapítottam meg:

W. az utolsó szállítmánnyal, 1973. február 26-án érkezett Szaigonba. A megérkezést követő napokban kirakodással, berendez- kedéssel, a híradókörlét felszerelésével volt állandóan elfoglalva. Március 4-én észlelte környezete, hogy egyedül volt kinn a Tan Son Nhut-i tábor területén. Utjáról elmondotta, hogy egy amerikai katonai rendőrrel annak kocsiján Szaigonban volt szórakozni. Az eset vizsgálata ezt nem igazolta, letagadta, hogy az eset megtörtént. Ennek ellenére Ö. ezredes megszervezte W. ellenőrzését. Ennek alapján olyan adatok merültek fel, hogy senkivel sem barátkozik, intenzíven magánszorgalomból az angol nyelvet. Közepes angol nyelvtudása révén az amerikai tiszthelyettesi klubban és a tábor területén több amerikaival került beszélő viszonyba. Ennek mértéke nem vált feltunővé, futólagosnak értékeltük. A kapcsolat jellege viszont éppen nyelv- tudása révén nem volt ellenőrizhető.

KÜLÜGYMINISZTERIUM

BUDAPEST

1973. március 10-én szabadnapos volt. Azzal hagyta el a körlétet, hogy a strandra megy. Aznap 16.30-17.00 óra között parancsnoka Á. I. alezredes hírfőnök szállására menet kocsiból látta, hogy a Tu Do utcában W. egyedül sétál. Észrevételét közölte a kocsiban ülő V. alezredessel és F. alezredessel, akik nem ismerték fel. Amikor a kocsit a Hotel Majestichez ért, Á. alezredes telefonon értesítette az ügyeletes tisztet H. L. őrnagyot és a hír. ügyeleteset, Á. O. elvtársat, akik megkezdtek W. keresését. 18.25 órakor találták meg a tábor területén lévő tiszthelyettesi klubban. Ezt követően Á. elvtárs kikérdezte délutáni útjairól. Mivel tagadta, hogy a városban lett volna, írásban számoltatta el, majd a körlétbe küldte és megtiltotta annak elhagyását. Intézkedéséről 21.30 órakor jelentést tett az ügyeletes tisztnek. A körlétbe W. megérkezett, időközben szobatársai közül az ottartózkodók eltávoztak és 20.00 óra körül egyedül maradt. Ezt követően senki sem látta. Hiánya akkor jelentkezett, amikor 11-én 08.00 órakor nem lépett szolgálatba.

Keresése során meghallgattuk közvetlen munkatársait, szobatársait, személyi holmiját átkutattuk, az elküldésre váró leveleket átvizs- gáltuk. Szökésre utaló adat nem keletkezett. Személyi holmijai közül útlevelén, civilruháján, pénztárcáján kívül más nem hiányzott, 100 dollár és 15.000 piasztér pénz volt nála.

Átmeneti zavart okozott, hogy a szekrényében talált, a személyügy által részére kiadott igazolványképek nem őt ábrázolták. Nem az ő képe volt a személyi törzslapjára sem felragasztva, amit Budapesten végeztek. Ezek a képek D. A. őrmestert ábrázolták, amiről W. tudott, de senkinek nem szólt. Előfordulhat, hogy útlevelében is elcsereült fénykép van. A tartózkodási engedélyhez leadott 5 db fénykép viszont már őt ábrázolja, amihez a képeket a pol. oszt. fotósával Szaigonban készített.

A meghallgatások során olyan adat nem merült fel, ami arra utalna, hogy tervéről állományunk tagjai közül bárkinek is beszélt. Magatartása 10-én a korábbiaktól abban tért el, hogy levert volt. Okául egy személy előtt arról beszélt, hogy munkahelyén embertelenül bánnak vele, Á. alezredes pedig hadbíróssággal fenyegette. A levert- ség fokozottan volt észlelhető rajta, amikor Á. elvtárs a körlétbe küldte. G. J. elvtárs szerint akkor feldúlt állapotban volt.

Az a kijelentése, miszerint szolgálati helyén embertelenül bántak vele, nem igazolódott. Abban a munkában, amire ennek kapcsán hivatkozott, nem is vett részt. A hadbírósságra való hivatkozás általános értelemben eligazításon hangzott el. Az a tény, hogy Á. alezredes elvtárs 10-én 17 óra körül W-t látta nem egyértelmű. A megadott ruházat nem egyezett az általa viselttel, az észlelés és az előtalálás közötti idő kevésnek tunik a visszaérkezéshez. Megtörténhetőségére utal viszont az, hogy az ausztrál nagykövetség a Tu Do utcának azon a részén van, ahol Á. alezredes W-t látta.

A szökés közvetlen kiváltásában szerepe lehet a vele szemben al- kalmazott eljárásnak (keresés, igazoló jelentés iratása). Erre utal az a tény, hogy előkészületre utaló adat, magatartás nem merült fel a vizsgálat során. A külföldre szökés okául viszont nem fogadható el. Az igazi ok feltárására összetettebb vizsgálat és ismeretanyag szükséges. Nem valószínű ugyanis, hogy szilárd jellemű egyén esetében 6-8 nap elegendő ahhoz, hogy ilyen súlyos buncselekmény elkövetésére befolyásolható legyen.

W. őrmester egyéniségére, családi körülményeire vonatkozóan megállapítottuk: értelmiségi családból származik, apja vidéki orvos. Környezete előtt úgy ismert, hogy elutazásakor senki nem kísérte ki a repülőtérré. Levelet megérkezése óta nem írt. Nőtlen, komoly szándékú udvarlásról munkatársai nem tudnak. Baráti kapcsolatot senkivel nem alakított ki. Rádióamatőr és nemzetközi távirászképesítéssel rendelkezik. Szeszest italt nem fogyasztott, nem dohányzott, szenvedélye a könnyűbúvár sport iránt mutatkozott meg, felszerelését is magával hozta. Személyesen kereste nőkkal a futó kapcsolatot.

A NEFB magyar tagozata munkáját károsan befolyásoló adatok nem voltak birtokában. A kódrendszert nem ismerte. Személyi ismerete a híradó részlegre korlátozódott. Munkahelyén anyag, okmány nem hiányzik, fegyver nem volt nála.

Következtetések:

- W. őrmester nem itt határozta el, hogy külföldre szökik. Tervében nyelvismerete és az itt kialakított amerikai kapcsolatai játszanak segítő szerepet.
- Az a tény, hogy 2 nap alatt letelepedési engedélyt kapott, szintén arra utal, hogy előkészített cselekménnyel állunk szemben.
- Az embertelen bánásmódról tett kijelentései irányulhatnak Á. alezredes lejárására.
- Beosztásához szükséges nyelvtudása ellenőrizhetőségét károsan befolyásolta.
- Nem valószínű, hogy a szökés elkövetését ilyen rövid idő múlva tervezte. Végrehajtásában szerepe lehet a körülötte kialakult helyzetnek, amit úgy értékelt, hogy cselekményei alapján szoros ellenőrzésre, fenytésre számíthat, ami később megakadályozza tervezett cselekménye elkövetésében.

INTÉZKEDÉSEK!

- Ismételt szabályoztam a törzsben dolgozó tiszték és tiszthelyettesek távollétének bejelentését, kijelöltem az egyes baraképületekben lakók pk-ait, akik felelősek a foganatosított rendszabályok betartásáért;
- megszigorítottam a szolgálatot és az őrzésvédelmet;
- szabályoztam a Tan Son Nhut-i bázis elhagyásának rendjét;
- kötelezővé tettem a reggeli eligazításokat, ahol a részlegparancsnokok ellenőrzik a létszámot, ismertetik a parancsokat és az adott részleg napi feladatait;
- utasítást adtam ki a körzetparancsnokok részére az e téren tapasztalt hiányosságok megszüntetésére;
- a parancsnoki értekezleten, állománygyűlésen és a pártmunkások értekezletén foglalkoztunk a kérdésekkel;
- a rendszabályok megsértéséért a 18. sz. napiparancsban 3 fő tiszthelyettes fenytésben részesült.

Szucs Ferenc
vezérőrnagy

M. L. t.hdqy. dezertálása a Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottságtól

M. L. t.hdqy. dezertálása a Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottságtól

M. L. /35 éves, MSZMP-tag/ tartalékos hadnagy, a NEFB magyar tagozatának tagja a saigoni szálláskörletből április 23-án 23 órakor ismeretlen helyre távozott. Hátrahagyott leveléből egyértelműen megállapítható, hogy a körletet előre megfontolt, dezertálási szándékkal hagyta el.

M. tartalékos hadnagy Vietnamban tartózkodása során a VII. körzetben volt beosztva, ahol szoros érzelmi nexust alakított ki egy vietnámi nővel. Ezért április 1-én a IV. körzetbe helyezték át. Saigonba április 19-én, pihentetés céljából érkezett, majd azt követően a II. körzetbe kellett volna utaznia. Vietnámi tartózkodása alatt magatartásában gyanús körülményt, szökési szándéokra utaló jelenséget nem tapasztaltak.

M. L. Vietnamba történő kiküldése előtt az Egyesült Vegyiművek kutató mérnöke volt. 1963-ban szerzett vegyész mérnöki diplomát. Munkahelyén a Muszaki osztály csoportvezetőjeként dolgozott. Eredményes kutatói tevékenységet folytatott, szakmai téren széles körű tájékozottsággal rendelkezett. Minősítése szerint "olyan új gyártástechnológiai eljárást dolgozott ki, amely világviszonylatban is új és találmányi szintű megoldást jelentett." Ez az eljárás 1969-ben az Országos Találmányi Hivataltól szabadalmi védeltséget kapott. Vállalatánál józan felfogású, jó szervezőkészségu, jellembelileg pozitív, nyílt, őszinte embernek ismerték. Az INTERÁG utaztatásával két alkalommal járt hivatalos úton Angliában, ahol a SHELL-céggel tárgyalt. Felsőfokú angol nyelvvizsgája van. Volt munkahelyével kapcsolatban szolgálati titoknak minősülő adatok birtokában van.

M. felesége az Építésügyi Tájékoztató Központ angol-orosz szakfordítója. Egy 5 éves gyermekük van.

M. L-nét április 24-én lakásán felkeresték, aki elmondta:

11 éves házasságuk alatt nem tapasztalt olyan jelenséget vagy megnyilvánulást, amely férje külföldre szökési szándékára utalt volna. Elmondta, hogy az ő unokatestvére H. Z., szolnoki lakos - két-három évvel ezelőtt Ausztráliába történt disszidálását férje elítélte. Ugyanakkor közölte, hogy férje ez év márciusában egyik levelében e rokon címét kérte, amit ő nem tudott, csak annyit írt neki, hogy Sidney-ben van. Tudomása szerint férje munkahelyével elégedett volt, de 1973-ban sérelem érte, mert rövid ideig tartó gazdasági tanácsadó funkciójából indok nélkül leváltották.

M. tartalékos hadnagy dezertálása körülményeinek részletes kivizsgálására, s az általa ismert katonai adatok pontosítására intézkedések történtek.

Benkei András s.k.

belügyminiszter

Készült: 47 példányban
Kapják: elosztó szerint

Jelentés Puja elvtársnak

Honvédelmi minisztériumi államtitkár	Készült: 8 eredeti pld-ban
210/1974.	Egy példány 2 lap
6. sz. példány	

Puja Frigyes Elvtárs
külügyminiszter

Budapest

Tisztelt Puja Elvtárs!

A saigoni Magyar Tagozat katonai parancsnoksága jelentette, hogy M. L. t. hdqy. 23-án az éjjeli órákban eltűnt. Hátrahagyott leveléből kitunik disszidálási szándéka, arra azonban nem utalt, hogy hová, milyen követségre, hogy hol kíván menedékhelyet kérni. Jelenlegi tartózkodási helye ismeretlen. A nagykövet azonnal intézkedett és írásban felkérte a Kettes Katonai Bizottság saigoni fél vezetőjét, Hiep tábornokot, hogy nyújtsa segítségét a felkutatásához.

M. L. politikai megbízhatóságával vagy disszidálási szándékával kapcsolatban sem Budapesten, sem Vietnamban eddig semmiféle adat nem merült fel.

M. hdqy. Can Thoban, a VII. körzetben teljesített szolgálatot, mint tolmács és hadtáp-feladatokkal foglalkozó beosztott tiszt. Április 19-én érkezett Saigonba, mert Cs. vörögy. elvtárs parancsára áthelyezték a IV. körzetbe. Áthelyezésének oka az volt, hogy M. egy vietnámi nővel olyan szoros kapcsolatot épített ki, melynek megszüntetését a parancsnok minden körülmények között kívánatosnak látta.

M. L. t.hdqy. 1939-ben született D-ön. Apja jelenleg is D-ön lakik, a földműveléssel foglalkozó elő-adója. Nős, egy gyermeke van, aki 1969-ben született. Foglalkozása vegyész mérnök; párttag 1968 óta; KISZ tag 1957 óta.

Négy hónapos tartalékos hadtáptiszti tanfolyamot végzett 1966-ban. Alhadnagyként szerelt le. 1971-ben egy hónapos továbbképzésen vett részt a Hadtápkiképző Központban. A vietnámi előkészítő tanfolyamra hívták be 1973-ban Budaörsre, majd Budapestre. 1973. december 11-e óta tartózkodik Vietnamban.

Felesége, N. K., az Építésügyi Tájékoztató Központban dolgozik, mint muszaki fordító. Felesége apja: N. S., jelenleg nyugdíjas; eredeti foglalkozása építésvezető.

M. L. utolsó polgári beosztása: vegyész mérnök az Egyesült Vegyiművek Muszaki Fejlesztési Osztálya kísérleti laboratóriumában, csoportvezetői beosztásban.

M. disszidálásáról szóló saigoni jelentés a mai napon 11,15-kor jutott tudomásunkra.

Az AP hírgyűnökség az eltunésről és valószínű disszidálásáról már hírt adott.

Budapest, 1974. ápr. 24.

/: Csémi Károly :/

Feltesztve /: megküldve :/

Kádár János Fock Jenő

Biszku Béla Borbándi János

Varga Péter Benkei András

Puja Frigyes elvtársnak.

Levél Laci bácsinak

Melléklet a **61-681/74. sz. irathoz**

MÁSOLAT!

"Kedves Laci bácsi !

Sajnos túl későn hoztak el CAN THO-ból, így az elmúlt egy hónap semmit sem változtatott a helyzetemen. Az ottani pa-rancsnokomnak még a nevét sem akarom leírni, nemhogy még egyszer az életben találkozni vele. Mindössze annyit szeretnék megemlíteni, amit valószínűleg már mindenki nagyjából tud, hogy ez az ember a válogatás maximális csődje. Erre a feladatra nála alkalmatlanabb embert még az ellenség sem tudott volna kijelölni. Ha szabad, mint az ember az emberről nyilatkoznom, akkor csak azt tudom mondani, hogy nála aljasabb emberrel még nem találkoztam 35 évem alatt. Meggyőződésem, hogy ezen kívül beteg is, és ez nem itt Vietnámban kezdődött nála. Sokat hallottam arról, hogy az MNH-ban már megengedhetetlen az a hangnem és azok a vezetési módszerek, amik 1945. előtt szokásosak voltak. Ez az ember a stílusában úgy egzisztál, mint egy élő anakronizmus. Vagy mit lehet mondani egy olyan emberről, aki úgy vezet be a beszámolóját, hogy a 7. körzetben a panaszlevelek feldolgozása a marxizmus-leninizmus szellemében folyik. Ugyebár 1974-et írunk, ha nem tévedek. Én eddig azt szoktam meg, hogy szabadon elmondhattam a véleményemet. Itt bebizonyosodott az, hogy azt követően könnyen kitekerhetik a nyakamat. Hogy nem következett be teljes mértékben, az nem teljesen tőle függött. Erre nem azonnal jöttem rá, hanem dinamikus fejlődött a véleményem. Egy párszor kifakadtam a T. L. előtt is, talán emlékszik még rám. Van még néhány ember, akinek tudom, hogy ugyanaz a véleménye róla, de többre becsülik a saját nyakuk épségét.

Amilyen jellemzést adott rólam, azzal én nem kívánok hazamenni, mert tudom, hogy otthon is van még néhány ilyen ember. Talán hasznos lenne, ha otthoni munkahelyemen is érdeklődnének, mennyi felel meg a valóságnak.

Mindent összevetve, nem tudok egy pártban, és ám nem is akarok dolgozni ilyen emberekkel. Úgy érzem, az írott szöveg és a valóság nagyon messze van egymástól, nagyon jól ismerem a saját hibáimat. Amíg ezekre hívták fel a figyelmem addig soha nem éreztem, hogy tusként böktek volna belém.

Itt azonban megértettem, mi a megaláztatás és a tökéletes kiszolgáltatottság érzése. Voltam Auswitzban, nem vagyok zsidó, és láttam sok mindent. Ezeket az érzéseket itt Vietnámban értettem meg igazán. még egyszer nem akarom érezni. Azt is itt értettem meg igazán, hogy milyen veszélyeket rejt magában, amikor egy idióta kezébe hatalmat adunk, és egyideig még gyakorolhatja is. Senki sem tudja megmondani, mi lett volna a világgal Hitler nélkül, de hogy vele mennyit veszített a világ, azt nagyon jól tudják az érintettek. Mindezekről többet senkinek nem fogok beszélni, mert szégyelleném magam, hogy én is magyar vagyok. Sajnos ezek egy része, amiről itt írtam, már nyílt titok. A lengyelek, de az irániak és az indonézek is sokat tudnak ezekről, nem tőlünk tudják, hanem mert egyszerűen nyitott szemmel járnak. Eleget viccelődtek is velünk a CT-ban. Sajnálatos csak az, hogy az intézkedés Saigonban egyre később, mindég újabb és újabb "utolsó lehetőséget" adtak.

Végezetül még csak annyit, elveszítettem vagy isten tudja mi történt a pénzemmel. Így kénytelen voltam kölcsön kérni egyszer száz dollárt /H. M-től/, egyszer kilencvenhárom dollárt /K. I-től/, hogy ne maradjak teljesen pénz nélkül. Azt hiszem nem károsítottam meg őket, mert a már átutalt pénzből kifizethetik majd őket. Semmit nem tudtak a szándékomról, így nem érheti őket kellemetlenség.

A családommal később rendezem az ügyeket. Nem élünk jól, de a fiamat nagyon fogom hiányolni. Anyagilag úgy érzem tökéletesen gondoskodtam róluk, az egyebeket pedig remélem sikerül kiheverni nekem is, meg öneik is.

Végezetül még szeretném megjegyezni, bár ígéretet, vagy még inkább fogadalmat tettem, hogy erről nem beszélek, hogy soha nem voltam szerelmes, és a nőkhöz fuzódó kapcsolatomról otthoni barátaim, és feleségem sokat tudna mesélni. Nem vagyok azonban állat és az itteni embereket sem tekintem annak. Ezt csak azért írtam le, nehogy bizonyos CT-i ember azt gondolja, hogy "igazolom őt", ahogy a elutazásom előtt még utoljára érintette azt a témát, vagy még helyesebben, a szokásos témát.

Befejezem. Elnézést kérek a kissé kusza írásért, remélve, hogy gondolataim talán nem lesznek ilyen nehezen érthetők. Mindenkit, aki nem tartott ellenségnek, szeretettel üdvözlök és sok sikert, valamint boldog hazatérést kívánok neki.

M. L.

A másolat hiteles!

Címkék:

[Ho Si Minh](#) ^[3]

[Kádár János](#) ^[4]

[Varsói Szerződés](#) ^[5]

[Honvédelmi Minisztérium](#) ^[6]

[Nemzetközi Ellenőrző és Felügyelő Bizottság](#) ^[7]

Kiadás: 1. évfolyam (2001) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hadtortenet/a_vietnami_kaland.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hadtortenet/a_vietnami_kaland.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../images/galeria/1575_orig.jpg

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ho-si-minh>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-janos>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/varsoi-szerzodes>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/honvedelmi-miniszterium>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nemzetkozi-ellenorzo-es-felugyelo-bizottsag>